„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 175. У Новоме Саду у уторак 11. (23.) новембра 1880. ГОДИНА XV.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Будим-Пешта, 9. новембра. У данашњој скупштинској седници на предлог Ристе Кронића решено: саборски одбор умолити за нужне кораке ради што скоријег сазива црквено-народног сабора.

ГОВОР

што га је држао хрватски заступник

Драгутин Стражимир

на мађарском језику у заједничком угарско-хрватском сабору у Будим-Пешти дне 7. новембра 1880. о повреди хрватскога права.

Високи саборе! Премда имадем право усљед законског чланка XXX. од год. 1868.*) као хрватски посланик говорити хрватски, то ипак овај пут од тог мог права одустајем, желећи да ме шт. кућа што више разуме. С тога молим шт. кућу, да изволи опростити буду ли какве неправилности у говору гледе језика.

В. саборе! Једном згодом у овој кући неки нов угледан мађарски заступник обратив се према хрватским заступником, рече: браћо хрватски заступници, немојте нас Мађаре опадати код куће, немојте потицати и дивати против нам злу вољу, него имадете ли какве тегобе, ако ли је чувство ваше чиме повређено, ево вам места у овој кући, ту предложите ваше потешкоће, те ако узмогнемо, доскочићемо им, те обдржаћемо закон.

Усљед тога нека ми буде допуштено, да у кратко изнесем наше тегобе приликом ове трајуће обћене (генералне) расправе предлежећег прорачуна.

Два тежка ударца ошинуше течајем кратка времена краљевину Хрватску, небих знао рећи, који је од њих страшнији, који зададе веће ране нашем животу, души и читавом друштву?

Ударац један зададе нам нагао страховити потрес од 9. текућег месеца, не претвори само Загреб у рушевину, него мал не половину хрватске краљевине. Те је упропастио и оне поседнике, којима још преоста некаква иметка од несмишљено безобзирна утеривања пореза. Од турских времена преоставше још зграде постадоше рушевином, опусти нам блага домовина! Душа нам се снужди!

Но в. саборе! осим ове неизрециве несреће још је већи онај други ударац, што нам га зададе протузаконитим својим поступком заједничка влада угарско-хрватска. Штована заједничка влада угарска повредила је тешко нагодбу утаначену међу кр. Угарском и краљевинама Хрватском, Славонијом и Далмацијом санкционирану г. 1868.

Протузаконитим поступком шт. министарства узрујана су до највећег степена чувства у кр. Хрватској и Славонији, јер управ влада, која би морала закон вршити и вршити дати, нарушила га сама. Свакому је народу најдрагоценије, најсветије добро народни његов језик, те су наглашивали небројено пута и мађарски заступници, што је пак свето Мађару, то је исто тако мило и свето и верујте ми господо и Хрвату. Хрват је управ тако као и Мађар осведочен, да изгуби ли народ свој језик, престао је живети као народ.

Нека ми буде дозвољено в. кућо! да наведем повреде закона учињене по в. з. влади угарској.

Законског чланка XXX. од год. 1868. §. 57. од речи до речи гласи:

„За органе заједничке владе установљује се такођер хрватски језик службеним језиком у нутар граница кр. Далмације, Хрватске и Славоније.“

Унаточ овој јасној наредби закона настоје г. министри трговине и промета силовито увести мађарски језик код пошта, брзојава и жељезница. Исто овако ради шт. министар финанција, који је код загребачкога управитељства финанција отворио мађарску школу, те који тим протузаконитим својим поступком подржава читаву краљевину Хрватску у непрекидној узрујаности. Шт. пак министар домобранства мађаризира домобранство хрватско.

Поменутог 7. чл. §. 58. вели:

„Предлоге и списе у хрватском језику састављене па из краљ. Хрватске и Славоније на заједничко министарство поднешене имаде то министарство примати, и решидбе своје на истом језику издавати.“

*) Хрватски је 7. чл. I. од г. 1868.

Но заједнички министри не држе се обвезаним ни овај закон да држе, већ службено дописују са областми краљ. Хрватске, а навластито често и са трговачким коморама у мађарском језику, у пркос том, да обстоји у подручју сваког министарства посебни одсек за хрватске послове устројен по пропису нагодбеног закона за краљ. Хрватску.

Наведеног 7. чл. §. 46. прописује: „Краљевине Далмација, Хрватска и Славонија пак на њихово захтевање осигуравају се, да ће средишња влада тако чиновнике за хрватско-славонске одсеке, које ће се код исте средишње владе устројити, као такођер и ове своје органе, које ће у опсегу краљевина ових уредовати, обзиром на потребиту струковну вештину, колико то само могуће буде, именовати између домаћих синова краљевина Далмације, Хрватске и Славоније.“

Унаточ закона тога криво не тумачиву пропису шт. влада код финанцијалне управе у Загребу, код пошта и жељезница намешта чиновнике Мађаре, који једва разумеју хрватски, већ једино мађарски и немачки говоре. Дапаче шт. влада код жељезница исте кондуктере намешта Мађаре, који знајући једино мађарски са опћинством хрватски ни говорити не могу. Исто овако жалибоже поступа такођер министар домобранства, који при хрватских домобранских пуковнија мађарске частнике намешта.

Законског чланка XXX. од г. 1868. §. 62. следећу одредбу садржаје:

Код означивања послова свим краљевинам круне Угарске заједничких, употребљују се сједињени грбови краљевина Угарске и Далмације, Хрватске и Славоније.“

Висока заједничка шт. влада међу тим настоји искључиво само мађарски грб увести у кр. Хрватској унаточ јасном слову нагодбеног закона.

Ако сва наведена добро просудимо в. кућо није ли наравска посљедица незаконита поступка владе, да је сваколика кр. Хрватска гњевом ускипила? Хрвати нису непријатељи Мађарима, они једино бране право и закон, те се противе проту законити настојању заједничке владе угарске.

Наведена повреда одредаба закона нагодбеног по заједничкој шт. влади отегћује изванредно јако такођер положај бана у кр. Хрватској. И ја сам био шт. кућо међу онима, који су у хрватском сабору банов одговор гледе мађарског језика до знања примили, но ја сам га сбог тога примио, јер сам мислио баново настојање олакшати, но овде сад без икаква околишења познајући опће мњење у свој Хрватској изјављујем: да у читавој краљ Хрватске и Славоније нема ни једнога искренога домовине сина, нема ни једнога поштенога човека, који не би осудио повреде учињене по заједничкој влади те их свом силом повређене самосвести и поноса не би одбио.

Високи саборе! Дужан сам још једно пребацивање исправити, оно на име, као да угарска издржаје хрватску краљ. То је највећа обмана. Та знано је, да се Угарској свет отвара у хрватској кр. Ту је хрватско море, ту су хрватски морнари, који угарско-хрватску заставу носе до крајева света. Угарска као држава ни не може опстојати без хрватске краљевине (Заодјекују усклици Охо!) Јест још једанпут нагласујем: као држава. — У осталом да је она тврђа, да Угарска издржава Хрватску новчано — у истини та, то овој тврдњи на проти стављам и велим, да је кључ неправедан. На даље да је у рукама државе трговина, промет, домобранство и новац да инди Угарска 1 или два милиона и што више плати; то наведени пробитци надвисују знаменито овакву тобожњу жртву, тим већма што Угарска и Хрватска ништа не инвестира, што све жељезнице води у Пешту, што је сву трговину себи привукла, те што код жељезница учествује у безбројних погодности мађарски трговци, дочим је хрватска трговина посве искључена.

Питам усљед наведених шт. владу, који је темељ на којем мисли да је оправдан њезин проту правни горе избројени поступак. Да ли је моћ (власт) или сила? Ако ли то? Тада настају најпогубније посљедице по државу, јер према томе може у свако време јачи слободно и некажњено напасти на слабијега.

Високи саборе! Није у опће језик, а најмање језик мађарски и мађаризација ова копча која заједно држи и веже нагоде, него је то заједнички интерес. Када у држави сваки држављанин према способностима својим нађе своје издржање и слободу — то је вез онај и копча, коју неће узмоћи ни најјачи потрес раскинути.

Наведши овако у кратко тегобе наше, вис. саборе, очитујем, да нисам их с разлога тога навео, да вотирам в. влади сада непоуздање, — већ што сам осведочен, да ће од најодличнијих мужева састојећа наша шт. влада, одана будући верно држави, свим силама узнастојати, да ју обезбеди, — те услед тога и према тому настојати, да што пре излечи ране задате Хрватској кр. са повреде закона настале, и да ће у будуће шт. влада строгом својом дужности сматрати, да закон потпуно врши и вршити даде, те до се тако обистини оно краљевско гесло: justitia regnorum fundamentum.

Наком тога изјављујем, да гласам за прорачун.

Политички преглед.

У петак је **угарски сабор** довршио ђенералну дебату о прорачуну и по владину нацрту усвојио га за подлогу специјалној дебати. Против прорачуна гласала је само крајња левица и народносни заступници. Ма да „П. Лојд“ вели да су догађаји те седнице била та два чина, што је ђенерална дебата о прорачуну довршена и што Силађи, као што се сабор надаше, није говорио, ми и пак по току седнице и дебате, што је сутра дан специјално вођена приликом прорачунске поште „унутрашњих потреба за Хрватску и Славонију“, видимо, да је „догађај“ те седнице био говор тројединчког заступника, Карла Стражимира. Какав је утисак Стражимир својим говором учинио, то се види по томе, што се Ирањи нашао побуђен, те предложио, нека се изашље парламентарна комисија, да извиди тегобе тројединчке, и што је у след тога била дуга и жестока дебата. Стражимирову беседу саопштавамо на првом месту, а сутра ћемо донети и дебату, што се на ирањијев предлог надовезала.

Као што је већ познато, у четвртак је у прорачунској расправи на угарском сабору говорио бивши министар, а сада члан тако зване сједињене опосиције, Стев. Бито. Не узимајући у обзир стражимирову изјаву, **битовљева беседа** најважнија је у својколикој овогодишњој расправи о прорачуну, важнија и од шењејеве. Тако оштро и нештедимице, као Бито што је, није још нико осудио и обвинио фусију од 1875. год. са свим последицама њеним. Донећемо његову беседу. Као Бито што је, нико још није онако убедљиво доказао, да су све жртве, што их је деакова стрнка фусији на жртву принела, бадава принете, да нису донеле никаква беријета, јер наде, што су полагане на уједињење странака, нису се испуниле, државне финансије нису се поправиле, државоправна борба није престала; сапаријев дефицит приближује се гицијеву, а крајња је левица данас тако јака, као што некад беше сама тисина странка за се. Бито доказа, да је последица фусије само власт живаља, коју и у самој Угарској као азијску означују и коју је барон Шењеји оптужио, да је покварена (корумпована) и непотска. Битовљева је беседа толико значајнија, што је баш тај државник, као министар-председник, одвећ лојално и без саможивости ишао на руку преговорима о фусији и потпомагао их.

Крај свега тог, што се зна, на каквом становништву Турци са султаном им на челу у **ульцињској ствари** стоје, и пак из Цариграда непрестано стижу вести, које навешћују скору предају Ульциња Дервиш паша преселио се са својим ђенералним штабом у Белај, по што је најпре издао заповест, да ни један „арбанашки“ својевољац не сме долазити у Ульцињ и да се по ульцињским улицама не смеју састајати више од три човека. Вели се, да је он Ульцињ с војском већ тако опасао, да вароши ни од куд не може помоћ долазити. Тако је — ако је тј. истина — већ повратио 300 својевољаца, који из Тетова дођоше. Да би му план боље и сигурније за руком испао, он је поискао још четир батаљона низама који су међу тим већ могли и требали у Скадар стићи, али их никако нема. Има гласова, који веле, да је због тих дервишевих мера било сукоба међу његовом војском и Арбанаси, али незнатних сукоба, и Арбанаси су се узели у памет, јер је у Дервиша многа сила Веле, да му је Порта строго наложила, да и сле бајрама Ульцињ „по што, по то“ преда. Има их који верују, да је Порта озбиља наумила, да своју дужност и задану реч испуни, јер сепобојала од Грка, тако да је закључила, да се обе класе ресерве (редифа и хијад) трећег војеног кора сазову. Тај кор има свој главни стан у Битоља-Монастиру, а новачи се из Мађедоније, Арбаније, Старе Србије и Тесалије.

Стални одбор **дунавске комисије** позвао је 2. о. м. српску и бугарску владу, нека пошљу своје заступнике у Галац, да од 17. о. м. учествују у њеном већању. Тога дана на име треба она да узме у претрес уређење дунавске пловидбе. Хоће ли дотле с другим предходним пословима бити готова, то је још питање, јер она се истина 3. о. м. састала, али ни до 7. ист. није била започела рад, јер до тог дана још није био стигао турски заступник. Српска се влада одазвала комисијину позиву, те пуковника Николића наименовала за свог заступника. Румунија није посебно позвана, а то није ни нужно, јер је по 53. чл. берлинског уговора Румунија у самој комисији заступљена. Говори се, да је позив на бугарску владу у дуликату и у Цариград послат, јер то одговара полузависном положају Бугарске, која стоји под султановим сисеренством. У комисији ће бити велике борбе, јер — као што се зна — Аустро-Угарска иште, да се званично одреди, да она има председничко место у комисији и да њен глас решава, кад се гласови под једнако поделе.

Извештај епархијског школског одбора темишварског.

(Свршетак.)

VIII. Од краљ. судбених столова, краљ. сресских судова и жупанијских сресских власти дошло 34. дописа и извештаја, у којима прво о стању казнених парница, подигнути противу неких учитеља и чланова местних школских одбора а ови последњи о учињеним наредбама, ради категоричног утеривања плате учитеља, глобарине због нешиљања деце у школу и ради накнаде истражних трошкова извештаваку.

IX. Од протопресвитера арадског дошло је 49. извештаја о разним повереним му пословима, које је он имао у помешаним српско-романским општинама на пољу школства да спроведе.

X. Од овоепархијског школског референта поднесен је наставни план за подручне романске народне учитеље, даље поднесени су извештаји о школским визитацијама заједно са нужним предлозима, мњење истога о способности учитеља, извештаји о послатим местним школским исказима о стању и о променама стања школа и о радњи истих од године 1871. овамо, генерални епарх. извештај о стању школа, извештаји о радњи управе ове за цело време од како епархијска школска власт постоји, не мање и о радњи сресских учитељских и епарх. учитељског збора, нацрт предлога о измени највише одобрене уредбе за српске народне школе и најпосле суделовање своје при разним другим наложеним му изасланствима.

XI. Од црквено-школских општина учињених пријава у погледу организације местних школских одбора и избора школских подручних органа, било је 74; учитељских избора поднесених на потврду дошло је 94, од којих су 24 које одбачена, које привремено на једну годину усвојена.

Ради установлења нових учитељских места послато је на одобрење 11, ради подизања нових школских зграда 7, и најпосле ради постављања учитеља у мир и одређења годишње мировине 7 закључака.

XII. Од местних школских одбора дошло је: 267 исказа о стању школа; 24 извештаја о способности учитеља за предавање мађарског језика; 76 извештаја, да су на упражњена учитељска места стечаји расписани; места ова била су упражњена: 49 усљед даване оставке, 8 усљед установљења нових школа, 5 усљед умировљења, 9 усљед смрти и 6 усљед искључења службовања, које извештаја да су учитељи при ступању у звање прописану заклетву положи, које опет извешћа, да су им декрети уручени, дошло је 48; даље дошло је 26 молби, ради давања допуста на дуже време и намештања помоћника; 8 извештаја, по којима су се општине у Темишвару, Вел. Кикинди, Вел. Бечкереку, Меленци, Чакову, Десци, Нов. Бечеју, Црњи, Модошу, Арадцу, Ечки и у Мехали обвезале сви скупа годишње 60 фор. а. вр. прилагати на установљење стручних школица у овој епархији и на изашиљање учитеља на практичне пеке течаје, других 17 извештаја дошло је на против, да не могу на речене цели никакве прилоге давати, које тужби противу учитеља и учитељица, због немарљивог вршења дужности и моралних изгреда, које пак из-

јаснења на дотичне тужбе, односно извештаја о резултатима предузетих истрага противу учитеља, дошло је 169. — Већи је део ових тужби за неоснован нађен и одбачен, а мањи део, 38 тужби за основан, те су укором кажњени 20, новчаном глобом 12, а губитком учитељског места 6 учитеља.

XIII. Од мес. школ. одбора, односно од учитеља: дошло је противу овостраних решења у изборним и у дисциплинарним предметима 26 призива.

XIV. Од срп. нар. учитеља, односно учитељица дошло је тужби и молби, због неуредног издавања плате и због небрежљивог вршења дужности противу мест. школ. одбора и њихових подручних органа 115 и најпосле

XV. Од мест. школ. одбора, учитеља, књижара, уредника и других приватних особа дошло је преко 100 поднесака разног садржаја и природе.

Завршујући овај извештај свој, усуђује се с дужним поштовањем потписана управа ова славној епархијској скупштини ставити до знања, да су сви овде наведени предмети расправама подвргнути и решени и слободна је уједно славну скупштину известити, да је она у седници својој од 19. октобра 1876. у смислу дисциплинарних правила за учитеље, изданих наредбом високосл. нар. школског савета од 26. августа 1876. бр. 124. дисциплинарну комисију, састојећу се из његовог високопреосвештенства, господина дијецезана епископа и два члана управе ове, установила. У Темишвару 28. септембра 1880. Георгије Војновић с. р. епископ.

Народна просвета.

Извештај

о раду српског академског друштва „Зоре“ за 1879—80 г.

Поднесен првој редовној главној скупштини 10. (22.) октобра 1880.

Друштво је том годином навршило 17 година свог постања а 6 година откако је од високог земаљског доњо-аустријског намесништва и високославног ректората ц. кр. бечког универзитета признато за академско друштво.

Чланова је било 66 и то: 26 слушалаца права, 13 слушалаца медецине, 11 слушалаца технике, 10 слушалаца философије, 3 слушаоца педагогије, 2 ученика па сликарској академији, 1 ученик на музичкој академији.

Од тих 66 чланова изостало је преко године 10.

Друштво је држало две редовне главне скупштине, седам редовних седница и три ванредне главне скупштине, састало се дакле свега 12 пута.

На првој редовној главној скупштини изабран је био по пети пут за председника Тодор Стефановић Виловски, за подпредседника Иван В. Поповић, за I. тајника Милан Мужа, за II. Мавојло Кнежевић, за благајника поново Петар В. Поповић, а за члана одбора Јован Стајић.

На ванредној главној скупштини држаној 2. марта 1880. услед захвале председника, подпредседника и оба тајника изабрани су за председника Паја Марковић, за подпредседника Миливоје Лукачевић, за I. тајника Коста Куртовић, за II. С. Ширгић.

На редовној главној скупштини 1. маја 1880. услед захвале II. тајника изабран је на његово место Никола Игић.

Услед захвале Јована Стајића остало јо место члана одбора од 3. (15.) маја непопуњено.

Главни, скоро једини рад друштвени врзао се прошле године око поправљања штатута и набављања локала. Гледе тога донесени су ови закључци:

1. На предлог Милована Филиповића с допуном Младена Протића да се установе чланови потпомагачи и чланови оснивачи. Потпомагачем може бити свако ко прилаже годишње по 4 фор. а оснивач је свако, ко положи уједанпут 20 ф. Ти чланови добијају на то књиге, што их друштво изда и добијају слободне улазнице на друштвене забаве.

2. На предлог Јована Стајића да друштво набави себи сталан локал за књижницу, архиву и читаоницу.

Услед првог закључка изабран је одбор, који је имао да према томе преради штатуте и изради потврду код доњо-аустријског намесништва. Али по што су се доцније показали још неки недостатци у штатутима, одбор тај није поднео до данас штатуте на одобрење, да би се и ти недостатци најпре узели у обзир.

Услед другог закључка узет је локал у чешком „Академиском спол-ку“ (Seilengasse бр. 13. III. спрат) Уговор је са заступством истог друштва подписан на две године с обвезом да му се плаћа месечно по 10 ф. Чланови „Зоре“ имају право тамо одлазити, читати и „зорине“ и „сполк-ове“ новине, држати тамо одборске седнице и уживају неке олакшице, које ужива и „Сполк.“

Даље су донесени ови закључци:

3. На предлог Паје Марковића: да „Зора“ издаје годишње по један „Ђачки летопис“ у коме да се штампају најодабранији радови ђачке омладине, извештаји свију академских ђачких српских дружина, имена свију Срба ђака на вишим школама, ма то где било, с означењем струке, места и године рођења и места, где је дотични положио испит зрелости, како би се знало, колико преко године Срба слуша више науке, какве, из ког краја више или мање и колико од отих сврши српске средње заводе.

Услед тога изабран је одбор, који је издао проглас на сву српску ђачку омладину и умољени су високо-славни ректорати бечког универзитета и технике ради дозволе употребе званичних уписних записника због прибележења Срба слушалаца.

Ректорати су нам то дозволили и употреба је учињена.

Осим тога одазвало се а) српско академско друштво „Србадија“ у Грацу, пославши нам попис српских ђака на градачкој универзи и обећавши, да ће нам послати своје писмене радове;

б) дружина „Побратимство“ ђака великих школа у Београду, пославши нам такођер имена слушалаца па великој школи и извештај о раду свог друштва. Писмене прилоге не мога нам послати, јер је и она рада, да изда зборник својих радова.

в) Дамјан Прерадовић, слушалац богословије у Карловцима, послав нам статистичке податке о слушаоцима богословије за ово последњих 5 година. Искали смо и податке о историји карлов. богословског завода, али нам би одговор, да пречасни г. арх. Иларијон Руварац намерава већ и сам, да изда историју тог нашег највишег завода с ове стране.

г) Павле Орловић, слуш. права, из В. Бечкерека пославши своју расправу под насловом: „О нашој омладини. Какви смо и какви треба да смо,“ с натписом: *Γνῶθι σε αυτόν*.

д) П. Коњевић слуш. философије у Пешти, „Северни експедициони покушаји професова Ернка Норденскијегда. С особитим обзиром на горњу Сибирију. Из „V. U.“ превео и уз прикупљене податке допунио и прерадио.

е) Ђ. М. Станојевић, философ III. године одсека природно-математичног у Београду, обећавши, да ће послати своју расправу о: „Спектралној анализи и њеној примени.“

Осим јавног прогласа на сву срп. ђачку омладину, који је штампан у свим овостраним српским листовима, писано је и на многе поједине личности дружине и заводе, али до јако се још нико (осим горе наведених) никако не одазва, ма да је рок прошао већ 1. октобра о. г.

(Свршиће се.)

Књижевност.

Мађарско језикословље у практичним примерима. По наставном плану високог министарства просвете од 29 јуна 1879. год. за српске основне школе удесио Јован Илијић управ. учитељ. II. свеска за III. разред. Издање књижаре Луке Јоцића и друга, у Новом Саду 1881.

У 162. броју цењеног листа овог, приказасмо I. свеску горњег дела. Баш вољни бесмо да и о другој свесци јавну реч поведемо, кад нас у 166. броју овог листа у томе предвари други г. приказивач под знаком ⊙. Овај приказ ни најмање није ослабио стечено нам уверење и о другој свесци. Ми ћемо исто мало ниже и да наведемо. А сад да се мало свратимо на сам тај приказ. Да је исти г. приказивач једино дело горњег наслова ма и у „најкитњастијим фразама“ као ваљано свету препоручивао, без икаквог рефлекса на нашу критику, ми се на то не би ни мало обзирали. Али како се је он дотакнуо био и наше критике, пребацивши нам у истој пристрасност, то нам дужност налаже, да истини у хатар то од себе одбијемо. Г. приказивач оставши веран начелу „тодшвајген-а“ односно побијања у нашој критици наведених тврђења, ипак се осмелио да нам пребаци пристрасност и бесавесност. Наша критика с непобитним доказима у очима је г. приказивача пристрасна, а његова неоснована хвала о истом делу је непристрасна и савесна. А сад на саму ствар.

Аутори горњег дела удесили су према наставном плану од уг. министра изданом II. свеску за III. разред немачких школа. Иста свеска састоји се из 2 дела. У првом делу је изложено језикословно градиво а распоређено је концентрички. Исти је ред задржао и г. преводилац само му се мора опет пребацити не пажња при превађању, јер је придеве стављао које само у мушки, а које опет у средњи род. На страни 4. стоји almája његова јабука, keféje његова четка. Г. преводилац је сигурно заборавио за то може и да значи: њена јабука њена четка. Волели бисмо знати какве су то „чисте“ просте реченице у мађ. језику. Други је део читаначки. Што рекоско приликом приказа I. свеске за овај део, то важи и овде. Придодатом речнику може бити сад места овде, по што су деца већ разне облике како именица, тако и глагола па и придева упознала. Али у сваком готово читаначком комаду долазе ипак по некоји деци непознати облици било именски или глаголски. О таковима требао је г. преводилац — као педагог — да води рачуна па да их је у речник са значењем на српски тако ставио, какви се и у појединим комаду налазе. Ево неколико такових облика: játszom, szüleim (у речнику стоје значење ове речи szülo: отац мати, а треба родитељи; testvéreimet, banj; cselédekkel; fiait, sövénynyel vagy fallal, ne vidd el fiókaim, szeretnék, lettek итд. При превађању речи на српски г. преводилац није показао баш особити дар. Овоме за доказ служе оне исправљене погрешке. Благо ауторитету пишчевом кад учитељ с пером у руци мора да исправља књигу школску. Ово је наше уверење о другој свесци. х.—

Изјаве српских општина.

Досад су ове општине закључиле претставком на саборски одбор тражити што скорији народно-црквени сабор због промене у српској хијерархији:

Нови Сад, Чуруг, Вел. Кикинда, Рума, Башахид, Итебеј, Баја, Сента, Сентомаш, Суботица, Моле, Вел. Бечкерек, Карловац, Петрово Село, Митровица, Пакрац, Госпођинци, Турија, Ђала, Шид, Адоњ, Сомбор, Фаркаждин, Ст. Бечеј, Меленци, Вршац, Ада, Брђани, Јабука, Чаково, Сенђурађ, Ириг, Дивош, Жабаљ, Черевић, Беочин, Паланка, Перлез, Чалма, Панчево, Врховине, Вел. Поганац, Борово, Варјаш, Вуковар, Бела Црква, Тамишвар, Негославци, Каменица, Јазак, Кореница, Кукурузари, Тиса-Хиђош, Долово, Јасеновац, Дуњак, Вељун, Плашки, Кетфељ, Костајница, Сењ, Садиловац, Горњи Будачки, Доњи Будачки, Скрад, Вељун (по други пут), Цвијановић-брдо, Коларић, Мајиш, Белоцрквански протопопијат, Горњи Грачац, Доњи Грачац, Госпић, Дивосело, Могорић, Вребац, Радуч, Ст. Футог, Петрово Село, Бухач, Црепаја, Деска, Саравола, Пакрац, Дарувар, Кусоње, Куиујевац, Оточац, Шкаре Дабар, Стара Молдава, Брлог, Бовић, Тител, Будим-Пешта.

НОВИЈЕ.

— У очи 8. нов. у 11 ½ сах. пољу било је у Загребу опет пе потреса, него слабог дрмања.

— „Загреб. нов“. јављају, да је бан Пејачевић 8. о. м. отишао у Пешту ради званичних послова и земаљског зајма, што ће се дићи за пострадале од потреса.

— Као што „Пол. Кор“. 6. о. м. из Београда јављају, српска је влада упутила тројицу својих заступника, нек оду у Беч, да наставе преговоре ради подвезивања трговачког уговора с Аустро-Угарском.

— Јављају, да ће српска народна скупштина јамачно средином јануара бити сазвана у Београд у редовно заседање. Кнежевским указом наређено је, да за текућу рачунску годину важи прорачун лањске рачунске године, док не изађе нов прорачунски закон.

— Стара „Преса“ бечка дознаје, да у Цариграду не верују, да Црна Гора захтева, нека Уљцињ, по што буде предан, на више година поседне страна посада. На против хоће да знају, да Црна Гора намерава од сила искати, да јој се зајамче, да Турци не ће дирати у посед уљцињски.

— Бугарском народном сабрању поднета је „зелена књига“. У њој су исправе о црквеној управи у кнежевини, погодба с Аустро-Угарском о напуштању Аустро-угарских поштанских звања у Бугарској, поштански уговор са Србијом, приступ Бугарске к бернском телеграфском уговору, даље дипломатска преписка с Аустро-Угарском и Енглеском о железничком питању и уређење санитетске службе у Варни и Балчику. У књизи имају и разна писмена о турској емиграцији и о хајдуковању у источној Бугарској.

— Грчка комора усвојила адресу, у којој изриче укор трикуповом министарству.

— Грчкој комори поднеће влада предлог о закону, којим ће се установити, да грчке војске остане на окупу 60.000 редовних војника, а 20.000 ресерве да се стави на ратну ногу. Вели се, да ће влада комори поднети даље законски предлог о зајму од 150 мил. драхама. Та ће се свота употребити на то, да се војска до краја 1881. год. одржи на ногама.

— Сисмограф на Весуву показује од 8. о. м., да брег у утроби својој живо ради. Лава се једнако излева, најјаче у северо-западном правцу

Изашла је и достављена нам је дванаеста свеска „Просветног гласника“ с овим садржајем: 1. Указ Његавог Височанства. 2. Постављења наставника у средњим школама. 3. Постављења учитеља. 4. Писма министра просвете и црквених послова архијерејском сабору. 5. О изучавању старе српске црквене архитектуре. (Свршетак.) 6. Научна хроника. I. Телефон — микрофон. 7. Рад у првом разреду основне школе код саборне цркве за 1879—80. школску годину. 8. Основне школе у кнежевини Србији. 9. Белешке о просвети и школама.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

српском академском друштву „Зори“ у Бечу.

Г. Јосиф Хаџић, чиновник грунтовнички у Сенти 5 ф. а. вр. Никола Радовановић у Сенти 4 ф. а. вр.

Управни одбор срп. акад. друштва „Зоре“ изриче овим г. приложницима своју најтоплију благодарност у име срп. акад. друштва „Зоре.“

Беч 7. новембра 1880.

Е. Константин, I. тајник. — Миливој Лукачевић, председник.

Јавна захвалност.

Свима оним поштованим грађанима, г.г. професорима и учитељима новосадским, такође г. г. свећеницима који при тужном спроводу мога незаборављеног брата Николе бившег глумца срп. нар. позоришта суделоваше и тужне песме одпеваше, особито пак г. говорнику који је у оно неколико речи нацртао кратки живот мога брата, овим у име моје и у име целе породице и родбине, изричем најсрдачнију захвалност.

КОСТА РАШИЋ
трговац у Земуну.

Курс бечке берзе 10. (22.) нов.

Сребро	—
Ц. кр. дукати	5.62
Наполеондори	9.37
Немачке марке	58.

ОГЛАСИ.

ЕДИКТ.

На молбу Петра Бајића из Војке, да би од супруге своје Персиде, која га је пре 28 год. злобно оставила, коначно разведен био, — позива се овим поменута Персида, да за шест месеци од данас ради овоодносног расправљања сама лично конзисторији предстане или место пребивања свога обзнани, јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 23. Октобра (3. Новембера) 1880.

Конзисторија Архидијецезе Карловачке.

2—3

ЕДИКТ.

На молбу Стефана Скорупана из Лаћарка, да би се од супруге своје Руже, која га је злобно оставила, коначно разведен био, — позива се овим речена Ружа, да за шест месеци од данас ради овоодносног расправљања сама лично конзисторији предстане или место пребивања свога обзнани, јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступати

Из седнице конзисторијалне, у Карловци 22. Октобра (3. Новембра) 1880. држане.

Конзисторија Архидијецезе Карловачке.

2—3

ЕДИКТ.

На молбу Љубице Узелац, да би се од супруга свога Дамјана Узелца из Јакова, који ју је злобно оставио, коначно разведена била, — позива се овим поменути Дамјан, да за шест месеци од данас ради овоодносног расправљани сам лично конзисторији предстане или место пребивања свога обзнани, јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци 22. Октобера (3. Новембера) 1880. држане.

Конзисторија Архидијецезе Карловачке.

2—3

АПАТЕКА ЈОВАНА ДИЛБЕРА у Београду

потребује једног недипломираног помоћника и то Србина. 6—6

Галантеријска, нирнбершка, кратког и белог еспапа трговина

Ј. Г. АДАМОВИЋА

у Новом Саду

потребује једног шегрта. 1—3

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе

кафа од смокава

кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу кафу од смокава.

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист. 120—200

Почем се наш еспап од других подражава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом Кафу ову од смокве произвађа творница

Viktor Schmidt & Söhne

у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дингена и Браће Вагнера**. У Н. Паланки код **Нађ Деже**. Ј. Фриша G. Bienert у Вршцу. Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. А. Бошковић и синови Панчево. Адалберт Шверер у Филипови.

БОНБОНИ

од

БОКВИЦЕ

за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такође против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи грпобољу и душник. Што се тиче пашег производа, јамчимо, да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.)

Victor Schmidt & Söhne

Боквични бонбони по цени од 30 кр. кутијица могу се добити код:

k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien, Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код **Г. Плавшића, Е. Дингена**; браће **Вагнера, Д. Коде; В. Швела, Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **М. Ритер** Перјамош (Банат.) **Х. А. Волтман, Н. Ђуришић** у Руми, Ђ. Петровић Ириг, Јос. Бах у Земуну. Л. С. Месаровић Осек, Ј. Фриша у Вршцу, Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. В. Стефановић Бела Црква. В. Лазаревић Сурчин. Rud. Reich, B. Pipel, Verőce, Г. Еленер Варјаш.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић

Српска народна задружна штампарија.